

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ПРЕЗИДЕНТІ ӘКІМШІЛІГІ
АДМИНИСТРАЦИЯ ПРЕЗИДЕНТА РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
EXECUTIVE OFFICE OF THE PRESIDENT OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN

Л.Н.ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
ЕВРАЗИЙСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ Л.Н.ГУМИЛЕВА
L.N. GUMILYOV EURASIAN NATIONAL UNIVERSITY

ТАРИХШЫЛАРДЫҢ ҰЛТТЫҚ КОНГРЕСІ
НАЦИОНАЛЬНЫЙ КОНГРЕСС ИСТОРИКОВ
NATIONAL CONGRESS OF THE HISTORIANS

**«ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ЖӘНЕ ЕУРАЗИЯ КЕҢІСТІГІ:
ҚАЗІРГІ ЗАМАН МЕН ДАМУ КЕЛЕШЕГІ» атты**
Қазақстан Республикасы Тәуелсіздігінің 25 жылдығына арналған халықаралық
ғылыми-тәжірибелік конференциясының
МАТЕРИАЛДАР ЖИНАҒЫ

СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
международной научно-практической конференции
**«РЕСПУБЛИКА КАЗАХСТАН И ЕВРАЗИЙСКОЕ ПРОСТРАНСТВО:
СОВРЕМЕННОСТЬ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ»,**
посвященной 25-летию Независимости Республики Казахстан

WORKS
of the international scientific-practical conference
**«THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN AND THE EURASIAN SPACE:
THE PRESENT AND THE FUTURE DEVELOPMENT»** dedicated to the 25th
anniversary of Independence of the Republic of Kazakhstan

III бөлім • часть III • part III

АСТАНА
2016

ӘОЖ 94(574)(063)

КБЖ 63.3(5Қаз)

Қ18

Бас редактор: Сыдықов Е.Б. - Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің ректоры, т.ғ.д., профессор, ҚР ҰҒА академигі

Редакция алқасы:

Молдажанова А.А. – п.ғ.д., профессор, оқу ісі жөніндегі проректор

Қамзабекұлы Д. – ф.ғ.д., профессор, әлеуметтік-мәдени даму жөніндегі проректор

Айтмағамбетов Д.Р. – ректордың аппарат жетекшісі

Пауло Ботта – профессор, Аргентина

Жеребцов И.Л. – т.ғ.д., профессор, Ресей

Гюрер Гульсевин – т.ғ.д., профессор, Түркия

Садықов Т.С. – т.ғ.д., профессор, тарих факультеті деканы

Көмеков Б.Е. – т.ғ.д., профессор, ҚР ҰҒА академигі

Дүкенбаева З.О. – т.ғ.д., профессор, Еуразиялық зерттеулер кафедрасының меңгерушісі

Алпысбес М.А. – т.ғ.д., профессор

Бердагулова С.К. – т.ғ.к., доцент

Абдрахманова Г.С. – т.ғ.к., доцент

Сыздық С.Қ. – магистр, оқытушы

Редакция алқасының көзқарасы мақала авторларының пікірімен сәйкес келуі міндетті емес.

Мнение авторов публикаций не обязательно должно совпадать с мнением редакционной коллегии.

The opinion of the authors of publications do not necessarily coincide with the views of the editorial board.

Қ18 «Қазақстан Республикасы және Еуразия кеңістігі: қазіргі заман мен даму келешегі» атты Қазақстан Республикасы Тәуелсіздігінің 25 жылдығына арналған халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференцияның мақалалар жинағы, III б. 452 б. / Жалпы ред.бас. Е.Б. Сыдықов. – Астана: Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ баспасы.

Труды Международной научно-практической конференции «Республика Казахстан и евразийское пространство: современность и перспективы развития», посвященной 25-летию Независимости Республики Казахстан, часть III. 452 стр. / Под ред. Е.Б.Сыдыкова – Астана: Издательство ЕНУ им. Л.Н.Гумилева.

Works of the international scientific-practical conference «The Republic of Kazakhstan and the Eurasian space: the Present and the Future Development», dedicated to 25th anniversary of Independence of Kazakhstan, part III. 452 p. / edited by E.B. Sydykov – Astana: Publishing house of L.N. Gumilyov Eurasian National University.

ISBN 978-9365-31-794-1

Жинақта 2016 жылдың қазан айының 20 күні Астана қаласында Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінде өткен Қазақстан Республикасы Тәуелсіздігінің 25 жылдығына арналған халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдары берілген. Мақалалар автордың редакциясымен жарияланды.

В сборнике представлены труды международной научно-практической конференции, посвященной 25-летию Независимости Республики Казахстан, прошедшей в ЕНУ имени Л.Н. Гумилева. Астана, 20 октября, 2016 г. Материалы публикуются в авторской редакции.

The collection contains the works of the international scientific-practical conference dedicated to 25th anniversary of Independence of the Republic of Kazakhstan, which was held at the L.N. Gumilyov ENU. Astana, October 20, 2016. Materials are published in author's version.

ISBN 978-9365-31-794-1

ӘОЖ 94(574)(063)

КБЖ 63.3(5Қаз)

МАЗМҰНЫ

СЕКЦИЯ – 3. ӘЛИХАН БӨКЕЙХАН ЖӘНЕ ҰЛТ ЗИЯЛЫЛАРЫНЫҢ ОЙ-ТАНЫМ МҰРАСЫ / АЛИХАН БУКЕЙХАН И ИДЕЙНОЕ НАСЛЕДИЕ НАЦИОНАЛЬНОЙ ИНТЕЛЛИГЕНЦИИ

Абдуразаков М.Ф., Эрланулы Даулет А. БУКЕЙХАН КАК УЧЕНЫЙ-ИСТОРИК И ЭНЦИКЛОПЕДИСТ	3
Абдикарим Н., Солтан М. ӘЛИХАН БӨКЕЙХАНОВТЫҢ ТҮЛҒАЛЫҚ ОБРАЗЫ ИДЕЯЛЫҚ ӘЛЕУЕТ ҚАЛЫПТАСТЫРУШЫ ҚҰРАЛ РЕТІНДЕ	5
Алдабергенов М. КАЗАХСТАНСКОЙ НАУКЕ ПОМОЖЕТ УЧЕНИЕ АЛЬ-ФАРАБИ	8
Алтаев А.Ш. А.Ж. АЛЬ-МАШАНИ ВЫДАЮЩЕЙСЯ КАЗАХСКИЙ УЧЕНЫЙ, ПИСАТЕЛЬ, ПЕДАГОГ	10
Аршабеков Т.Т. ӘЛИХАН БӨКЕЙХАН ЕҢБЕКТЕРІНДЕГІ ҚАЗАҚ ХАЛҚЫНЫҢ ТАРИХЫ.	13
Ахмадиева Қ.Т., Дүкенбаева З.О. АЛАШОРДА: МЕМЛЕКЕТТІЛІК ЖӘНЕ ТАРИХИ САБАҚТАСТЫҚ	16
Әбдуәлиұлы Б. АҚЖАН ӘЛ-МАШАНИ МҰРАСЫ ЖӘНЕ СӨЗ СЫРЫНА САЯХАТ.	19
Әбжаппарова Б.Ж. А. ӘЛ-МАШАНИДІҢ ИНТЕЛЛИГЕНЦИЯ ТАРИХЫНДА АЛАТЫН ОРНЫ	22
Әлменбетова У.А. ТӘУЕЛСІЗ ҚАЗАҚСТАН ТАРИХЫНЫҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІНДЕГІ ЗИЯЛЫ ТҮЛҒАЛАРДЫ ЗЕРТТЕУ ТАҚЫРЫБЫ.	24
Байдалы Р.Ж., Кабульдинов З.Е. АЙДАРХАН ТҮРЛЫБАЕВТЫҢ ӨМІРІ МЕН ҚОҒАМДЫҚ-САЯСИ ҚЫЗМЕТІ	28
Бейсенбекова Н.А., Химади М.С. ӘЛИХАН БӨКЕЙХАННЫҢ ЕҢБЕКТЕРІ АРҚЫЛЫ ҚАЗАҚСТАН ТАРИХЫН ОҚЫТУ МЕН ТӘРБИЕЛЕУДІҢ КЕЙБІР МӘСЕЛЕЛЕРІ	31
Дүкенбаева З.О., Шабамбаева А.Г. АҚЖАН МАШАНИ – ОСНОВОПОЛОЖНИК КАЗАХСТАНСКОЙ ШКОЛЫ ГЕОМЕХАНИКОВ	33
Дүкенбаева З.О., Байдалы Р.Ж. АКАДЕМИК МАНАШ ҚОЗЫБАЕВТЫҢ ЕҢБЕКТЕРІНЕ ҚЫСҚАША ШОЛУ	46
Дукомбайев А.Т. ВКЛАД А. БУКЕЙХАНА В ИЗУЧЕНИЕ КАЗАХСКИХ ЗИМОВОК	48
Жумагулов Б.С. ЕЛІ ҮШІН ТУҒАН ЕР, ЖАНКЕШТІ КҮРЕСКЕР	55
Имангалиев А.Т., Дүкенбаева З.О. АЛАШ ЗИЯЛЫСЫ ҚОШКЕ КЕМЕҢГЕРҮЛЫНЫҢ «ҚАЗАҚ ТАРИХЫНАН» АТТЫ ЗЕРТТЕУ ЕҢБЕГІНЕН	62
Исенова Г. ӘЛИХАН БӨКЕЙХАН СТАТИСТ – ҒАЛЫМ	65
Kalenova T.S., Shaymerdenuly E. THE STATE BASES OF ALASH AUTONOMY	68
Кадырова Г.К., Хамитова С.Т. АЛАШ ЗИЯЛЫЛАРЫНЫҢ ХАЛЫҚҚА БІЛІМ БЕРУ ЖОЛЫНДАҒЫ ҚЫЗМЕТІ.	70
Қалижанов У. ӘЛИХАН ЖӘНЕ ӘДЕБИЕТ	73
Қапашева А.Т. АХМЕТ БАЙТҮРСЫНҮЛЫНЫҢ ҰСТАЗДЫҚ ҚЫЗМЕТІ	75

Қара Ә., Талғатбек М., Дүкенбаева З.О. ҰЛЫ ДАЛА ӨРКЕНИЕТІНДЕГІ ҰЛТ ЗИЯЛЫЛАРЫНЫҢ ОЙ-ТАНЫМДЫҚ МҰРАСЫ	78
Қаратай Ш.Б. АХМЕТ ҚОРҒАНБЕКҰЛЫ БІРІМЖАНОВ – АЛАШ ҚАЙРАТКЕРІ	81
Мұқанова Г.Н. МҰХАМЕДЖАН ТЫНЫШПАЕВТЫҢ АЛАШОРДА ЖӘНЕ ҚОҚАН АУТОНОМИЯСЫНДАҒЫ ҚЫЗМЕТІ	84
Мұсағалиева А.С. АЛАШ ЗИЯЛЫЛАРЫ ЖӘНЕ КОКП XX СЪЕЗІ	86
Наурызбаева Э.К. 1916 ЖЫЛҒЫ ҰЛТ-АЗАТТЫҚ КӨТЕРІЛІС ЖӘНЕ Ә. БӨКЕЙХАН.	89
Нугманова Г.М. АЛАШ ҚАЙРАТКЕРІ АХМЕТ БАЙТҰРСЫНОВТЫҢ ҚҰҚЫҚТЫҚ МЕМЛЕКЕТ ТУРАЛЫ КӨЗҚАРАСЫ	92
Өскембаев Қ.С. XX ҒАСЫР БАСЫНДАҒЫ ЗИЯЛЫ ҚАУЫМ ЖӘНЕ Ә. ЕРМЕКОВ	95
Сабанбаева Ж.М. ӘЛИХАН БӨКЕЙХАНОВ ЖӘНЕ РЕСЕЙДІҢ МЕМЛЕКЕТТІК ДУМАСЫ	101
Сайлаубаева Н. Е. ӘЛИХАН БӨКЕЙХАНОВ ЖӘНЕ ҚАЗАҚ БАСПАСӨЗІ	105
Сафиоллаева Г.Т. ӘЛИХАН БӨКЕЙХАН – ҰЛТ ЖАНАШЫРЫ	108
Сұлтанов Қ. АҚҚАН ЖАРЫҚ ЖҮЛДЫЗДАЙ	110
Сыздық Б.К. ЛИДЕР-ҚЫЗМЕТШІЛІК ЖӘНЕ ӘЛИХАН БӨКЕЙХАН ҮЛГІСІ	111
Түрсүн Х., Вахдет Таракчы МҰСТАФА ШОҚАЙДЫҢ ТОЛЫҚ ШЫҒАРМАЛАР ЖИНАҒЫ – АСА ҚҰНДЫ ТАРИХИ ДЕРЕККӨЗ	114
Шаймуханова С.Д. ОТ ТОМСКА ДО СТЕПЕЙ САРЫАРКИ	117
Шаукенов Ж.А. К ПРОБЛЕМЕ ОБЪЕКТИВНОЙ ОЦЕНКИ ЛИЧНОСТИ В ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ИСТОРИИ	102
Шотбакова Л.К. ВОПРОСЫ ПРОСВЕЩЕНИЯ В ТРУДАХ И ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ЛИДЕРОВ АЛАШ	122
СЕКЦИЯ – 4. ЖАҒАҢДЫҚ САЯСАТТАҒЫ ҚАЗАҚСТАН ЖӘНЕ ҰЛТ КӨШБАСШЫСЫ Н.Ә. НАЗАРБАЕВТЫҢ РӨЛІ / КАЗАХСТАН В ГЛОБАЛЬНОЙ ПОЛИТИКЕ И РОЛЬ ЛИДЕРА НАЦИИ Н.А. НАЗАРБАЕВА	
Akbota Zholdasbekova, Punit Gaur KAZAKHSTAN-INDIA RELATION: CHALLENGES AND PROSPECTUS	126
Akhmedyanova D.K., Kurmashev A.K. CONCEPTUAL BASIS OF KAZAKHSTAN’S FOREIGN POLICY	128
Абдикаликова Д.Н. ОСНОВНЫЕ АСПЕКТЫ ФРАНЦУЗСКОЙ НАЦИОНАЛЬНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ	131
Абенев Д.Е. «МӘҢГІЛІК ЕЛ» - ПРОЕКТЫ В БУДУЩЕЕ	133
Абильмаликов К.К. ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ИНТЕРЕСЫ ФРАНЦИИ В КАСПИЙСКОМ РЕГИОНЕ: КАЗАХСТАНСКИЙ ФАКТОР И ВОЗМОЖНЫЕ ПЕРСПЕКТИВЫ СОТРУДНИЧЕСТВА	136
Айдарбекова Ұ.М. ЕУРОПАЛЫҚ ОДАҚ ЖӘНЕ ҚАЗАҚСТАН: БҮГІНГІ ЖАҒДАЙЫ ЖӘНЕ БОЛАШАҒЫ	139
Аманжолов С.А. ИНТЕГРАЦИОННЫЕ И ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЕ ИНИЦИАТИВЫ ПРЕЗИДЕНТА РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН Н.А. НАЗАРБАЕВА	142

Ан Сан Хун ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ВЗАИМООТНОШЕНИЙ РЕСПУБЛИКИ КОРЕЯ И КАЗАХСТАНА В СФЕРЕ ОБРАЗОВАНИЯ	145
Ахметова Г.К. ҮШ ТІЛДІ МЕНГЕРУ – ЖАРҚЫН БОЛАШАҚТЫҢ КЕПІЛІ	148
Әбішева М.М. ӘЛЕМДІК ЖӘНЕ ДӘСТҮРЛІ ДІНДЕР ЛИДЕРЛЕРІНІҢ СЪЕЗІ – ЕЛБАСЫНЫҢ ИГІ БАСТАМАЛАРЫНЫҢ БІРІ РЕТІНДЕ	150
Әмірғазин С.Т. ЕЛБАСЫ, ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ТҰҢҒЫШ ПРЕЗИДЕНТІ Н.Ә. НАЗАРБАЕВТЫҢ «МӘҢГІЛІК ЕЛ» ИДЕЯСЫНА ФИЛОСОФИЯЛЫҚ АЙҚЫНДАМА	152
Berdagulova S. NEW ANTINUCLEAR INITIATIVE OF KAZAKHSTAN	155
Базарбекова Д. М. К ВОПРОСУ О МОДЕРНИЗАЦИИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ОБУЧЕНИИ ЯЗЫКУ	157
Баймагамбетова А.А. ӘЛЕМДІК ЖАҢА ДАНУ ЖӘНЕ МЕМЛЕКЕТТІК ИДЕОЛОГИЯ	160
Баишев Ж.Н. СУДЕБНАЯ ЗАЩИТА ПРАВ И ЗАКОННЫХ ИНТЕРЕСОВ ХОЗЯЙСТВУЮЩИХ СУБЪЕКТОВ В ЭКОНОМИЧЕСКОМ ПРОСТРАНСТВЕ ЕВРАЗИЙСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОЮЗА.	162
Бегалинова К. К., Ашилова М. С. РОЛЬ ПРЕЗИДЕНТА РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН Н.А. НАЗАРБАЕВА В СТАНОВЛЕНИИ НОВОЙ МОДЕЛИ СОЦИАЛЬНОЙ МОДЕРНИЗАЦИИ ОБЩЕСТВА	165
Битұрсын Ғ.Ш., Калдыбаева О.С. МӘҢГІЛІК ЕЛ: ЖАҢА ДАНУ ДӘУІРІНДЕ МЕМЛЕКЕТТІК ТІЛДІ ЖЕТІЛДІРУДІҢ ҚҰҚЫҚТЫҚ ТЕТІКТЕРІ	168
Битұрсын Ғ.Ш., Кенжина М.М. ҚҰҚЫҚ ҚОРҒАУ ЖҮЙЕСІНДЕГІ РЕФОРМА – ҚҰҚЫҚТЫҚ МЕМЛЕКЕТТІҢ ЖАРҚЫН БЕЙНЕСІ	170
Дүйсен С.Ж. Н.НАЗАРБАЕВ ЖӘНЕ КСРО-НЫҢ ҮДІРАУЫ	173
Мәсімханұлы Д. ЕЛБАСЫ ЖӘНЕ ҚАЗАҚ ДИАСПОРАСЫ	178
Дүкенбаева З.О., Мұсабалина Г.Т. ТӘУЕЛСІЗ ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ҰЛТТЫҚ ИДЕЯСЫ «МӘҢГІЛІК ЕЛ»	181
Ерденбекова Ж.С., Мұратбекқызы Б., Молдашева А.М. ИНИЦИАТИВА Н.А. НАЗАРБАЕВА В СОЗДАНИИ ПЯТИ ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫХ РЕФОРМ. 100 КОНКРЕТНЫХ ШАГОВ - РЕАЛИЗАЦИЯ СТРАТЕГИЧЕСКОГО КУРСА РАЗВИТИЯ РК	184
Жаксыгельдинов Ж.Н., Орысхан Б., Шыныбеков Б.Ш. ИЗ ИСТОРИИ УСТАНОВЛЕНИЯ ДИПЛОМАТИЧЕСКИХ ОТНОШЕНИЙ МЕЖДУ РК И ЕС	185
Жеребцов И.Л., Таскаев М.В. КОМИ НАЦИОНАЛЬНОЕ ДВИЖЕНИЕ В ПОСТСОВЕТСКОЙ ФЕДЕРАТИВНОЙ РОССИИ	191
Жиенқұлова Л.Т. ЕХРО-2017 ИННОВАЦИЯЛЫҚ ЭКОНОМИКАНЫ ДАМУДЫҢ МАҢЫЗДЫ КАТАЛИЗАТОРЫ РЕТІНДЕ	193
Иембекова М.О. ҚАЗАҚСТАН ПРЕЗИДЕНТІ Н.Ә.НАЗАРБАЕВТЫҢ ТҮРКІ ЕЛДЕРІ БІТІМАҚТАСТЫҒЫН ДАМУДАҒЫ БАСТАМАЛАРЫ ЖӘНЕ ОНЫҢ МАҢЫЗЫ	196
Искакова К.Ы., Шалбаев Е.Ж. Н.Ә.НАЗАРБАЕВ: ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ АТА-ЗАНЫНЫҢ ДАЙЫНДАЛУЫ МЕН ҚАБЫЛДАНУЫ ТУРАЛЫ	199
Какенова Г.М. РЕСПУБЛИКА КАЗАХСТАН: 25 ЛЕТ БОРЬБЫ ЗА БЕЗЪЯДЕРНЫЙ МИР	202

Какимова М.Ш. ПРИНЦИПЫ ПРАВА КАК ТЕОРЕТИЧЕСКАЯ ОСНОВА ПРАВ ЧЕЛОВЕКА И ГРАЖДАНСКОГО ОБЩЕСТВА	205
Калиева М.Ш. ИНСТИТУТ ПРЕЗИДЕНТСТВА КАК ОСНОВА ПОЛИТИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ КАЗАХСТАНА	211
Кенжеғали Ж.М., Кожирова С.Б. КАЗАХСТАНСКО-КИТАЙСКИЕ ОТНОШЕНИЯ В СФЕРЕ ВОДНОЙ ЭНЕРГЕТИКИ: ТРАДИЦИИ И НОВАЦИИ	213
Колесник А.А. ВОПРОСЫ БЕЗОПАСНОСТИ РК И СТРАН ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ	217
Кусаинова А.К., Нургалиев Б.М., Амандыкова Л.К. СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ МОДЕРНИЗАЦИИ ЖИЛИЩНО-КОММУНАЛЬНОГО ХОЗЯЙСТВА	220
Марқабаева А.М. «МӘҢГІЛІК ЕЛ» ЖАЛПЫ ҰЛТТЫҚ ИДЕЯСЫ МЕН ТҮРЛІ ТАРИХИ ДӘУІРЛЕРДЕГІ ҰЛТ КӨШБАСШЫЛАРЫ ИДЕЯЛАРЫНЫҢ САБАҚТАСТЫҒЫ	223
Менисова Г.Е., Мейркулова А.Б. МЕМЛЕКЕТТІК РӘМІЗДЕРДІ НАСИХАТТАУ МЕН ДӘРІПТЕУ ПАТРИОТТЫҚ ТӘРБИЕ БАСТАУЫ	226
Nuriddenova A. CONNECTING EURASIA: KAZAKHSTAN'S PLACE IN CHINA'S "SILK ROAD ECONOMIC BELT" PROJECT	228
Набиев С.Т. НҮРСҰЛТАН НАЗАРБАЕВ ЕУРАЗИЯЛЫҚ ИНТЕГРАЦИЯСЫНЫҢ ИДЕОЛОГЫ ЖӘНЕ СТРАТЕГІ	232
Наумов Д.И., Килыбаева П.К. БЕЛОРУССКО-КАЗАХСТАНСКОЕ ТОРГОВО-ЭКОНОМИЧЕСКОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО: СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ	235
Нурпенсова Э.Т. БАШҚҰРТ ХАЛҚЫНЫҢ ЭТНИКАЛЫҚ ТАРИХЫНЫҢ ЖАЛПЫ СИПАТТАМАСЫ	239
Панияз Т.П., Панияз А.П. ГЕОСАЯСАТ ЖӘНЕ ГЕОСАЯСИ ҚАУІПСІЗДІК МӘСЕЛЕЛЕРІ	242
Рабазанов Н.А. «ЕВРАЗИЙСТВО» - КАК ФУНДАМЕНТ МЕЖДУНАРОДНЫХ ОТНОШЕНИЙ ВО ВНЕШНЕПОЛИТИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН	245
Serikbayeva A.T., Asma Najib DEVELOPMENT OF KAZAKHSTANI RELATIONS WITH AFGHANISTAN AT THE PRESENT STAGE	247
Садықов Т.С. «МӘҢГІЛІК ЕЛ» ИДЕЯСЫНЫҢ ҚАЗАҚСТАННЫҢ САЯСИ-ҚОҒАМДЫҚ БІРЛІГІН НЫҒАЙТУДАҒЫ РӨЛІ	249
Сарсембаев М.А. ПРАВОВАЯ ОСНОВА БАЗ ДАННЫХ В КАЗАХСТАНЕ, ЕАЭС И ЕС ПО АНАЛИЗУ ЭНЕРГЕТИЧЕСКИХ ПРОБЛЕМ	252
Сәтбай Д.Я. «НЕВАДА-СЕМЕЙ» ХАЛЫҚАРАЛЫҚ АНТИЯДРОЛЫҚ ҚОЗҒАЛЫСЫ – ТӘУЕЛСІЗДІК ЖАРШЫСЫ	258
Смағұлов Н.Б. «МӘҢГІЛІК ЕЛ» ИДЕЯСЫ» – ТӘУЕЛСІЗ ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ЖАЛПЫҰЛТТЫҚ МЕМЛЕКЕТТІК ИДЕОЛОГИЯСЫНЫҢ НЕГІЗГІ ТҮП ҚАЗЫҒЫ	261
Смағұлова Г.М., Тулеуова Б.Т. ТӘУЕЛСІЗ ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ БІРІККЕН ҰЛТТАР ҰЙЫМЫНДАҒЫ ДИПЛОМАТИЯСЫНЫҢ КЕЙБІР ҚЫРЛАРЫ	268
Сыздықов С.М. «МӘҢГІЛІК ЕЛ» ИДЕЯСЫНЫҢ САЯСИ-ФИЛОСОФИЯЛЫҚ НЕГІЗДЕРІ МЕН ТАРИХИ САБАҚТАСТЫҒЫН ОҚЫТУДЫҢ ӘДІСТЕМЕЛІК МӘСЕЛЕЛЕРІ	271

Тиштибекова Ш. ОРТАЛЫҚ АЗИЯДАҒЫ АЙМАҚТЫҚ ҚАУІПСІЗДІК МӘСЕЛЕЛЕРІ ЖӘНЕ ОЛАРДЫ ШЕШУ СТРАТЕГИЯЛАРЫ	277
Хасанов М.Ш., Петрова В.Ф. ФОРМИРОВАНИЕ СОВРЕМЕННОГО КАЗАХСТАНСКОГО ОБЩЕСТВА В КОНТЕКСТЕ ЕВРАЗИЙСКОЙ ИНТЕГРАЦИИ	280
Шашаев Ә.К. «МӘҢГІЛІК ЕЛ» ИДЕЯСЫ ЕЛІМІЗДІҢ ТҮТАСТЫҒЫНЫҢ ТҮҒЫРЫ	283
СЕКЦИЯ – 5. ТӘУЕЛСІЗ ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ҚАЛЫПТАСУЫ МЕН ДАМУЫНЫҢ НЕГІЗГІ БАҒЫТТАРЫ / КЛЮЧЕВЫЕ ВЕХИ ФОРМИРОВАНИЯ И РАЗВИТИЯ НЕЗАВИСИМОЙ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН	
Abdrakhmanova G.S. ACTIVITY OF SHANGHAI ORGANIZATION OF COLLABORATION	286
Айтжанова Д.Н. ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ ГОСУДАРСТВА И МОЛОДЕЖНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ: МОДЕЛИ СОЦИАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА	288
Акылбаева И.М. СУВЕРЕНИЗАЦИЯ И ИСТОРИЧЕСКИЕ ВЫЗОВЫ СОВРЕМЕННОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО УСТРОЙСТВА	292
Алтаев А.Ш. СОВРЕМЕННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В ПРОЦЕССЕ ПРЕПОДАВАНИЯ ИСТОРИИ	294
Артықбаев Ж.О. «ҚАЗАҚ» ҰҒЫМЫ МӘҢГІЛІК ЕЛ ИДЕЯСЫНЫҢ АЛТЫН ӨЗЕГІ	298
Ауанасова А.М., Нурпеисов Е.К. ОБЩЕНАЦИОНАЛЬНЫЕ СИМВОЛЫ КАЗАХСТАНА В РЕАЛИЗАЦИИ ИДЕИ «МӘҢГІЛІК ЕЛ»	303
Айзатуллова А.Ш. ИСТОРИЯ: СОВЕТСКАЯ АВИАЦИЯ В НАЧАЛЬНЫЙ ПЕРИОД ВТОРОЙ МИРОВОЙ ВОЙНЫ	306
Әбікенов Ж.О. ҚАЗАҚСТАНДЫҚ ЭТНОСАЯСИ ПРОЦЕСТЕРДІҢ ҚАЛЫПТАСУЫ МЕН МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ	308
Акмадиева Г.П. ДИПЛОМАТИЯЛЫҚ ҚҰЖАТТАРДЫҢ ТҮРЛЕРІ ЖӘНЕ ТӘУЕЛСІЗ ҚАЗАҚСТАН ТАРИХЫНЫҢ ДЕРЕГІ РЕТІНДЕ ҚОЛДАНЫЛУЫ	308
Әбікенова С.М. ҰЛТАРАЛЫҚ КЕЛІСІМНІҢ ҚАЗАҚСТАНДЫҚ ҮЛГІСІ: БҮГІНГІ ЖОҒАРЫ САЯСИ МӘДЕНИЕТ КЕЛІСІМІ	310
Әділбеков Н. ТӘУЕЛСІЗ ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ СЫРТҚЫ САЯСАТТАҒЫ НЕГІЗГІ БАҒЫТТАРЫ	313
Баудиярова К.Б., Исаева А.И. ОТРАЖЕНИЕ ФУНКЦИОНАЛЬНЫХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ СЕМЬИ НА ЕЕ БЛАГОПОЛУЧИИ В КАЗАХСТАНЕ	316
Бегалинова К. К., Бегалинов А.С. ДУХОВНО-КУЛЬТУРНЫЕ ОСНОВЫ КАЗАХСТАНСКОЙ ГОСУДАРСТВЕННОСТИ	319
Бекжанова М., Өтешова А.Қ. ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ДАМУЫНА КӘСІПКЕРЛІКТІҢ ТІГІЗЕН ӘСЕРІ	322
Бимақанова З.Ш., Тленчиева А.А. ТӘУЕЛСІЗДІКТІҢ МҰРАТЫ – МӘҢГІЛІК ЕЛ БОЛУ	324
Болатова Қ.Б. ҚАЗАҚСТАН ЕГЕМЕНДІ ТӘУЕЛСІЗ МЕМЛЕКЕТ РЕТІНДЕ ҚАЛЫПТАСУЫ МЕН ҚОҒАМДЫҚ САЯСИ ӨМІРІ	327
Даркенов Қ.Ғ. ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ЭТНОСАРАЛЫҚ ҚАТЫНАСТАРДЫ ЖЕТІЛДІРУ МЕН ТҰРАҚТЫЛЫҚ ЖӘНЕ АССАМБЛЕЯНЫҢ БАСТЫ БАҒЫТТАРЫ	330

Екібаев Р.Ж. ЖАҢА ЭКОНОМИКАЛЫҚ САЯСАТ ЖЫЛДАРЫНДА ҚАЗАҚСТАННЫҢ ШЫҒЫС Өңіріндегі Әлеуметтік-Экономикалық Өзгерістер	333
Еришева Т.А., Башпаева К.Ж., Шаржанова Н.К. СПОСОБЫ «ВООРУЖЕНИЯ» ОТЕЧЕСТВЕННОЙ МОЛОДЕЖИ ИДЕЕЙ «МӘңгілік Ел»	335
Ескеева М.Қ. «МӘңгілік Ел» идеясын дамытудың лингвистикалық негіздері	338
Жетібаев К.М., Исаев М.С. «МӘңгілік Ел» идеясы және оның құндылықтар жүйесінің мәні	341
Жұмабеков Ж.А. ҚАЗАҚСТАН ХАЛҚЫ АССАМБЛЕЯСЫНЫҢ ТАРИХЫНАН	345
Жүзтаева Б.Н. ҚАЗАҚСТАН - ӘЛЕМ МОЙЫНДАҒАН ЕЛ	347
Иманбаева А.А. ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ САЯСИ КОММУНИКАЦИЯНЫ ДАМУДЫҢ ЖОЛДАРЫ	350
Ковальская С.И. ФОРМИРОВАНИЕ ОБЩЕКАЗАХСТАНСКОЙ ИДЕНТИЧНОСТИ И ИСТОРИЧЕСКОЕ СОЗНАНИЕ	353
Косжанова Г.С. АҒЫЛШЫН ТІЛІ САБАҒЫНДА ЕСТЕ САҚТАУ ҚАБІЛЕТЕРІНІҢ ДАМУДЫҢ ТИІМДІ ЖОЛДАРЫ	355
Қалиев Н. ҚАЛЫПТАСҚАН МЕМЛЕКЕТТІҢ САЯСИ ЖҮЙЕСІ: САПАЛЫҚ ТҮЗІЛІСТЕР ЖӘНЕ ДАМУ КЕЛЕШЕГІ	357
Кошман Т.В. К ВОПРОСУ О КАЗАХСТАНСКОЙ МОДЕЛИ МЕЖЭТНИЧЕСКОГО СОГЛАСИЯ	362
Көмеков Б.Е., Талғатбек М. КИЕЛІ ТӘУЕЛСІЗДІК ТАРИХЫ - ҰРПАҚТАР ҮНДЕСТІГІНДЕ	365
Қабылшаев К.И. ҚАЗАҚСТАН ТӘУЕЛСІЗДІГІНІҢ 25 ЖЫЛДЫҒЫ – ҚАЗАҚСТАННЫҢ ТЕМІРЖОЛДАРЫНЫҢ ҚАЛЫПТАСУЫНДАҒЫ НЕГІЗГІ КЕЗЕҢДЕР	367
Қанғабыл І. К. ТЕХНИКАЛЫҚ ЖӘНЕ КӘСІПТІК БІЛІМ БЕРУ САЛАСЫНДА ТАРИХ ПӘНІН ОҚЫТУ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ	373
Қасабекова А.И. ТӘУЕЛСІЗ ҚАЗАҚСТАННЫҢ ҚОҒАМДЫҚ - ӘЛЕУМЕТТІК ЖӘНЕ БІЛІМ САЛАСЫНДАҒЫ ЖЕТІСТІКТЕРІ	375
Мишина И.А., Цыренова М.Г. МНОГОУРОВНЕВЫЙ ПОДХОД К ПРЕПОДАВАНИЮ ИСТОРИИ (опыт Российской Федерации)	378
Нестуля А.А., Нестуля С.И. ЛИДЕРСТВО-СЛУЖЕНИЕ КАК УПРАВЛЕНЧЕСКАЯ ПАРАДИГМА РАЗВИТИЯ ГОСУДАРСТВЕННЫХ ИНСТИТУТОВ КАЗАХСТАНА: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЙ АСПЕКТ	382
Ниязбаева А.А. ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ УПРАВЛЕНИЯ ГОРНО-МЕТАЛЛУРГИЧЕСКИМ КЛАСТЕРОМ С ПОЗИЦИИ ИННОВАЦИОННОГО ПОДХОДА	385
Аяған Б.Ф., Нурпеисов Е.К. ИСТОРИКО-ПРАВОВЫЕ ОСНОВЫ ГОСУДАРСТВЕННЫХ СИМВОЛОВ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН	388
Нурмағанбетова М.С. СТАНОВЛЕНИЕ И РАЗВИТИЕ НАЛОГОВОЙ СИСТЕМЫ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН ЗА ГОДЫ НЕЗАВИСИМОСТИ	391
Нұрымбетова Г.Р. ТӘУЕЛСІЗ ҚАЗАҚСТАН: ДЕМОКРАТИЯЛАНДЫРУ ТӘЖІРИБЕСІ МЕН НӘТИЖЕЛЕРІ.	394

Өтешова А.Қ. ҚАЗАҚСТАННЫҢ ҚАЛЫПТАСУЫ ЖӘНЕ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ДАМУЫНДАҒЫ БАСТЫ МӘСЕЛЕЛЕРДЕН ШЫҒУ БАҒЫТТАРЫ	397
Мукатаева А.К., Ногайбаева М.К. НАЦИОНАЛЬНАЯ ИДЕОЛОГИЯ НЕЗАВИСИМОГО КАЗАХСТАНА «МӘҢГІЛІК ЕЛ»	401
Мусабалина Г.Т. КАЗАХСТАНСКИЙ ПУТЬ В СВЕТЕ ПОСЛАНИЯ ПРЕЗИДЕНТА РК Н.А.НАЗАРБАЕВА	403
Рабазанов Н.А. ВАЖНОСТЬ КОНСТИТУЦИИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН В ИДЕОЛОГИЧЕСКОМ КОНСТРУИРОВАНИИ И В ФОРМИРОВАНИИ НАЦИОНАЛЬНОЙ ИДЕИ	407
Сайлаубай Е.Е. «ТӘУЕЛСІЗ ҚАЗАҚСТАН МҰРАТЫ – МӘҢГІЛІК ЕЛ»	410
Менисова Г.Е., Мейркулова А.Б. МЕМЛЕКЕТТІК РӘМІЗДЕРДІ НАСИХАТТАУ МЕН ДӘРІПТЕУ ПАТРИОТТЫҚ ТӘРБИЕ БАСТАУЫ.	414
Серік Ә.А. ЕХРО 2017- ЕЛ ДАМУЫНЫҢ БАСТЫ КҮШІ	416
Сыздық Б.К. ҚАЗАҚ РЕСПУБЛИКАЛАРЫ ЖӘНЕ ЖЕЛТОҚСАН КӨТЕРІЛІСІ	419
Хасенова Ж.О. ПРОБЛЕМЫ РЕАБИЛИТАЦИИ ЖЕРТВ ПОЛИТИЧЕСКИХ РЕПРЕССИЙ В ПЕРИОД НЕЗАВИСИМОСТИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН (К ПОСТАНОВКЕ ВОПРОСА)	425
Шаймуханова С.Д., Грудина В.В. ЛЕТОПИСЬ НЕЗАВИСИМОСТИ	427
Шаймуханова С.Д., Шарафиева А.М. ЧЕТВЕРТЬ ВЕКА НЕЗАВИСИМОГО ГОСУДАРСТВА	429
Шаукебаев Ж., Өтешова А. ТӘУЕЛСІЗ ҚАЗАҚСТАННЫҢ ОТАНДЫҚ ӨНІМДЕРІ ЖӘНЕ ОНЫҢ СЫРТҚЫ НАРЫҚТАҒЫ БӘСЕКЕГЕ ҚАБІЛЕТТІЛІГІ	431
Шаяхметов Н.У. ЦЕННОСТНЫЕ ОСНОВЫ ОБЩЕНАЦИОНАЛЬНОЙ ПАТРИОТИЧЕСКОЙ ИДЕИ «МӘҢГІЛІК ЕЛ» КАК ФАКТОР УКРЕПЛЕНИЯ КАЗАХСТАНСКОЙ ИДЕНТИЧНОСТИ	433

Список литературы:

1. Ефремов О.Ю. Педагогика. – СПб.: Питер, 2009.
2. Захарова И.Г. Информационные технологии в образовании. – М.: Академия, 2010.
3. Брэгдон А., Геймон Д.. Бодибилдинг для ума: пер с англ. М, Эксмо, 2005.
4. Информационные технологии. / Под редакцией В. В. Трофимова. – М.: Высшее образование, Юрайт-Издат, 2009.
5. Пралиев С.Ж., Бидайбеков Е.Ы., Гриншкун В.В. Теоретико-методологические основы (концепция) формирования информационной образовательной среды КазНПУ им. Абая. Монография. Алматы: КазНПУ – 2010. 140 с.

Артықбаев Ж.О.

**«ҚАЗАҚ» ҰҒЫМЫ –
МӘҢГІЛІК ЕЛ ИДЕЯСЫНЫҢ АЛТЫН ӨЗЕГІ**

Мемлекеттік идеология бүгінгі күні ұлт зиялыларының толғаныс тақырыбына айналды. Ел басының 2014 жылдың 17 қаңтарындағы «Бір мақсат, бір мүдде, бір болашақ» атты Қазақстан халқына Жолдауы «Мәңгілік ел» идеясын «Қазақстан жолы-2050» бағдарламасының өзегі ретінде ұсынды. Тақырып айқын болғанымен «Мәңгілік ел» идеясының ішкі мазмұнын қалыптастыру, оны қоғамдағы өзге де идеялармен ұштастыру, отаншылдық акт есебінде қабылдау Президент әкімшілігінің, Үкіметтің және Қазақстан халқы Ассамблеясының мойнындағы міндет екенін ескертті Елбасы. Осы мәселелерді айта келе Ел басы бүкіл қазақстандықтардың «2050 -Стратегиясының» басты мақсаты төңірегіне топтасатынына сенім білдірді. «Мәңгілік ел» идеясы таядаудағы он жылдықтарда мемлекеттің болашаққа бағытталған бағдарламасының іске асыруын қамтамасыз ететін болса, онда біз әңгіме мемлекеттік идеология туралы екенін бірден мойындауымыз керек.

Идеология дегеніміз не? Ғылым үшін ең басты мәселенің бірі әр түсініктің, терминнің ұғымдық аясын анықтап алу. Бұл сөз жоқ идеология ұғымына да қатысты. Саяси ғылымдарға қатысты әдебиет идеология сөзіне «... қандай да бір қоғамның немесе оның бір бөлігінің мүдделері мен құндылықтарын көрсететін ой пікірлер мен көзқарастардың, идеалдардың жиынтығы» деген анықтама береді (қара.: Саяси түсіндірме сөздік. Алматы, 2007. 244 бет).

Бір мәселе ойда болуы керек сияқты. Бүгінгі күні «Мәңгілік ел» идеясына қатысты пікірлер мен ұсыныстар көп, бірақ оларды айтушылар мен ұсынушылар қандай да болсын жасампаз идеяның өмір сүретін қолайлы ортасы болуы керек екенін ескере бермейді. Идея елдің таным түсінігіне, кәсібіне, әлеуметтік жағдайына сәйкес болуы керек. Ұлттық идея халықтың тарихи тамырына, төл рухына сәйкестенуі қажет, әйтпесе ол қанша жерден құлаққа жағымды, жүрекке жылы тиіп жатса да елдің болашағына нысана болардай биікке көтеріле алмайды, әрі қарай өркендей алмайды.

«Мәңгілік ел» идеясын басты қоғамдық құндылық ретінде қабылдауға, сол идеяның төңірегінде қызмет жасауға біздің еліміз қаншалықты дайын ? Соңғы он-он бес жылда әлемдік этнология ғылымында сәйкестік, яғни идентичность (identicus-латын тілінен енген термин, бірегейлік деген ұғымды білдіреді), мәселесі аса өзекті тақырыптардың біріне айналды. Біздің қазақ ғылымы бұл бағытта салмақты зерттеу жұмыстарын жүргізді деп айта алмаймын, әлеуметтанушылар мен саясаттанушылар тарапынан жүргізілген аздаған тиіп-қашпа ізденістер бар сияқты. Олар үкімет тарапынан ұсыныс болып ғылыми негіздеме жасаса керек еді, бірақ осындай орталықтар сәйкестік бағытында жұмыс жүргізді дегенді біле қоймаймыз. «Мәңгілік ел» идеясы ұсынылып отырған қазақстан халқының өз ара сәйкестігі қаншалықты дәрежеде ? Сәйкестіктің басты көрсеткіштерінің бірі -тіл мен мәдениет, екінші көрсеткіші -тарихи сана, үшінші көрсеткіші-әлеуметтік қарайластық т.б. Бұл жағынан біз жалпы қазақстан халқы түгілі, осы мемлекеттік қауымдастықтың негізі болып отырған қазақ этносының өз ішінде бірегейлік әлсіз екенін ескеруіміз керек.

Идея деген ұғымды қазақ тілінде ұран деп түсінген дұрыс. Қазақта ерте заманда қоғамдық тіршілігінің үйлесімін қамтамасыз еткен «Алаш» ұраны сияқты идеясы болды. Тым көне заманда, біздің жобалауымыз бойынша жылқыны жаңа қолға үйреткен мысты-тас (энеолит) дәуірінде пайда болған Алаша хан тұлғасы Қазақ мемлекетіне мықты іргетас жасап берді. Өте күрделі рулық құрамы бар қазақ халқы үшін Алаша хан таптырмас ұлттық идея еді. «Атамыз-Алаш, керегеміз-ағаш» деп туыстық жүйе мен мәдени құндылықтарды Алаша ханға байлау ұлт болып ұйысып келе жатқан, даланың

демократиялық дәстүрлерін бәрінен де жоғары қойған, әкімшілік және территориялық тәртіпті мойындай бермейтін халық үшін тамаша идеология қызметін жасады. Қазақ шежіресі «қазақтың қазақ болып, көзге түсіп, ауызға ілінгені осы Алаша ханның хан болып тұрған кезі. Қазақтың басын қосып, біріктіріп, орын тептірген де Алаша хан. Сонан бері Алаш ұранды Қазақбайдың баласы жанжал, ұрыс-төбелес болса, «Алаш-Алаш» деп айғай салса, естіген қазақта ес қалмайды» дейді.

Бір қарағанда күр сөзден құралған абстракция сияқты көрінгенмен идеология нақтылықты талап етеді. Болашаққа үмітім бар деген халыққа жалаң идея қызықты емес, мәселе идеяның ішінде халықтың ішіндегі әр түрлі әлеуметтік және этникалық топтардың арасында келісім мен түсіністікті қамтамасыз ететін, бір мүддеге жұмылдыруға қауқары жеткілікті тетіктер болуы керек.

Алаш қазақ ұғымында бүкіл халықтың түпкі атасы ғана емес, сонымен бірге қазақтың елдік дәстүрлері, әдет-ғұрыпы, адам сүйгіштік пен қайырымдылықтың үлгісі. Қазақтың «қонақасы» дәстүрі тек қазаққа тән «Алаштан қалған бөлінбеген енші» деген ұғымға негізделеді. Аңызға арағанда Алаш бабамыз қартайған уақытында мал -мүлкін қазақтың үш жүзінің атасы болған үш ұлына бөліп берген екен де, кейіннен өз қолында қалған малды тағы да бөліп «бұл орталарындағы бөлінбеген енші болсын, бір біріне барғанда қонақ асыларың тегін болсын» деп өсиет айтқан екен. Бүгінгі күнге дейін қазақ ішінде сақталған «Алаштан қалған бөлінбеген енші» деген түсінік сол заманнан қалған. Бір бірінен ұнаған нәрсесін де «бұйымтай» деп сұрай алатын құқықтары, жұтқа ұшыраса, жау шапса бір бірінен «жылу жинау» да сол Алаша бабадан қалған дәстүр деп жазады ХІХ ғасырда Л.Ф.Баллюзек.

XX ғ. басында қазақ тарихы туралы тамаша еңбек жазған өлкетанушы А.П. Чулошников қазақтың тарихи аңыздарын зерттей отырып «қазақ халқының шығу тегі туралы аңыздардың ең бағалысы қазақтың бірінші ханы, мифтік Алаша хан туралы баяндайтын қарапайым әфсаналар және олар қазақтың өз тарихы туралы ең көне дәстүрлі түсініктерін паш етеді» деп тегін жазбаса керек. Қазақ шежіресі бойынша Ұлытаудың басына көтерілген азаматтар «Алаш» деген атты ұранға қойып, жауға шапқанда «Алаш-Алаш» деп шабындар, «Алаш» демегенді әкең де болса ұрып жыға беріндер», -деп бата қылысты дейді.

-Кеше Алаш, Алаш болғанда,
Алаша хан болғанда,
Үйіміз ағаш болғанда,
Ұранымыз Алаш болғанда,
Үш жүздің баласы қазақ емес пе едік?! –
деп айтылған сөз содан қалған.

Шежіредегі «Алаш» демегенді әкең де болса ұрып жық» дейтін күшті түсініктер мемлекетшіл тұлғаларды тәрбиелеуге арналған.

Бізді «Алаш» ұраны талай «Ақтабан шұбырындыдан» аман-есе алып шықты. XX ғасырдың табалдырығынан аттадық. Осы ұранға сүйеніп XX ғасырдың басында әуелі Алаш орданы, одан кейін Қазақ республикасын құрдық. Алаш ұраны өз заманына жарасымды болғанымен, қазіргі күні толыққанды жұмыс істемейді. Қазақ қоғамы XX ғасырда бұрын -соңды болмаған трансформацияға ұшырады. ХХІ ғасырда біз әлемдік сахнаға шықтық, тәуелсіз ел есебінде әлемдік геосаяси құрылымға қосылдық. Алаш ұранының қазақ қоғамын туыстық жүйеге және азаматтық қағидаларға сүйеніп реттеу мүмкіндігі тарихи естелікке айналды.

Тәуелсіздігіне тәу еткен қазақ халқына жаңа жасампаз идея керек екені сөзсіз. Менің ойымша мәңгілікке ұмтылған елімізге Алаш ұраны қызмет ете алмаса да, Қазақ ұранының ұлтты ұжымдасуға, ішкі қарым-қатынасын реттеуге қажетті потенциалы бар сияқты.

«Қазақ» атауы Еуразиялық ұлы далалық аймақта ерте замандардан бері орныққан ұғым. Тарихи деректерге қарасақ «қазақ» ең алдымен жауынгер және еркін азаматтардың одағы ретінде дүниеге келді. Ортағасырлық деректер бұл терминнің тарихын зерттеуге зор мүмкіндік береді. Шайбан тұқымы Әбілқайыр ханның Дәшті Қыпшақ билігі үшін күрескен жауынгер шағын суреттей келе «Таварих и гузида йи -нусрат наме» шығармасы «дүрмен Кірні Тарыншақ бахадүр, ешкі Илин қожа мен Сыпра қожа қазақылық заманда (вовремя казачества) қылыш шауып, оның (Әбілқайырдың) ұлық болуына қызмет жасады» дейді. Шығарма мәтініне қарағанда қазақ сөзі жауынгер жасақ, еркін ел т.б. «Қазақылық» Мұхаммед Шайбанидің Ұлы даладан тұрақ таппай, жан жағынан анталаған жауларымен атасынан қалған ел үшін күресіп жүрген шағына қатысты осы мазмұнда қолданылады: «Қысты Мұхаммед Шайбани хан Сейхүнның жағасында Қаракөлде өткерді де, ал жаз шыға күсшы Нұқлы қажы мен Ақ сопы бахадүр оның қалған елін(ұрық) алып келді. Қазақылық заманда олар әр түрлі шаруаларда бір

-бірінен айрылмаған жандар еді». Көріп отырғандай сұлтанның елі өзіне ере алмай қалған, кейін нөкерлері тауып алып әкеп отыр. Қазақи тіршіліктің бір белгісі. Бұл жерде тұрақты қоныс, от басы, бейбіт қауым жоқ. Бір жағынан әдебиетте «қазақылық», «қазақ шығу» т.б. үлгілерде қолданылып жүрген бұл ұғымның мағынасы Шәкәрім қажының «Біздің қазақ басынан көшпелі болып ат үстінде жүрген халық, «қала болғанша мола бол, арық аттаған аштан өледі» деп отырықты өмірді жамандап «Ер азығы елде, еріккенде қолда» деп барымташылықты мақтап, тұрақсыз қазақтықпен күн кешкен жұртпыз» деген анықтамасына келетін сияқты. Бірақ қажының ескермеген бір мәселесі бар. Жоғарыдағы шығыс деректеріндегі «қазақылық» ұғымы Әбілқайыр мен оның немересі Мұхаммед Шайбанидың мемлекет құру, билікті алу үшін жүргізіп жатқан күресіне тікелей қатысты. Бұл мұқтаждықтан ат арқасына мініп, мал тауып жүрген барымташы мен еріккен аламанның ісі емес.

Басқасын былай қойғанда Алтын Орданың соңғы қуатты билеушісі Тоқтамыстың да жасты шағы билік үшін күреспен, яғни қазақылықпен өткенін Өтеміш қажының «Шыңғыс наместі» растайды. Шешіренің «Әлқисса, Тоқтамыш оғлан қазақылап жүріп Орыс ханның елінен жылқы қуып, елін шабар еді» деп аталатын тарауын автор «шырын, барын, арғұн, қыпшақ Тоқтамыш ханның ата-аналарының байырғы елдері еді. Бұл оғлан мәзкүр қазақылап жүріп, тарихи істер қыла бастады...» деп бастайды. Әңгіме Орыс ханмен билікке таласқан Тоқтамыш оғлан туралы болып отырғаны анық. Ұзақ жылдарға созылған күрестен кейін Тоқтамыш Ақ Орданың да, одан кейін іле шала Алтын Орданың да билігін қолына алды. Ендеше осы сияқты толып жатқан деректер «қазақылық» сөзінің әуел бастан саяси астары бар екенін көрсетеді. Осы себептен әуел бастан «қазақылық» ұғымын тек мемлекет шаруасына қатысты ғана қолданылатын ұғым деп білеміз.

Қазақ атауының негізі қазіргі уақытта қолданыстан шығып қалған «қаз» саяси терминінде болуы керек, «Қаз» дегеніміз жалпы жауынгер жасақтың қалың жауынгер елдің жиыны, мәжілісі. Қазға көп адам жиналады, оның шешімдері де дауыстың басымдылығымен шешіледі. Дау болып ел екіге жарылса қай жақтың дауысы басым болса сол жақ жеңеді. Міне осындай жерде билердің өнері сыналады, ол жерде шеберлік те керек, шешендік те керек, дауыстың да сынға түсетін жері осы. Бүкіл қазақ жиынын меңгеріп кету оңай емес. Қазда мемлекеттің сыртқы саясаты, хан тағына мұрагерлік, жер мен ел билігі, т.б. жалпы халықтық мәселелер талқыға түседі. Қаз нағыз халықтық, демократиялық институт, ол ел басшыларын халық тілегімен санасуға мәжбүр қылатын, ел азаматтары сынға түсетін қасиетті орын.

Қазақ саяси ой пікірінің, этникалық санасы мен елдік қасиеттерінің қалыптасуында өлшеусіз еңбек атқарған Бұқар жырау Абылай ханды қатерлі шаруалардан тоқтатқысы келсе:

Ашулаба Абылай,
Ашулансаң Абылай,
Көтерермін көрермін,
Көтеріп қазға салармын,- дейді.

Қай мәселені қазға салу халықтық жиындарда ірі мемлекет қайраткерлерінің, ру басы көсемдерінің қолдауымен шешіледі. Егер осы ұсыныстарды қаз қолдаса онда бүкіл ел қырылып жойылса да сол шешімді орындайды. Қаздың маңызын ХУІІІ ғасырдың аумалы төкпелі заманында басын бәйгеге тіккен ел азаматтары ғана түсінсе керек. Біз қаздың маңызын қазақ халқының сол алмағайып заманда тарих сахнасынан жойылып кетпей аман қалған мысалынан көреміз.

Қазақ идеясының негізі болған «қаз» ұғымы Еуразия халықтарының көне тарихына бастайды. Кавказ таулы өңірін мекендеген осетин және кабардин халықтарының нарт аталатын эпикалық жырлары қазақтың көзі қарақты қаратаяқтарына белгілі. Енді сол нарт жырынынан бір үзінді келтірейік, түсінікті болу үшін орыс тіліндегі аудармасын береміз, қазақшаға аударылмаған:

Тот на хасе быть достоин,
Кто мечом разрушил горы,
Кто познал просторы мира,
Кто прошел моря и сушу,
Закаляя душу в битвах.

Бұл жерде «қаз» (хаса) ер жауынгерлердің кенесі, жалпы кеңес дегенді білдіреді. Эпос қазға тек әскери сыннан өткен, жаугершілікте шындалған азаматтар ғана қатыса алады дейді. Міне, қазақ идеясының негізгі мазмұнына енді келдік.

1457 жылы Жәнібек пен Керей хандар бастап Бетпақ даладағы Таңбалы тас аталатын тарихи жерде жеке мемлекеттің туын көтерген жауынгер азаматтардың тобы «қазақ» атауын алды. Ер-

кін адамдардан құралған ерікті қоғам құрды. Олар құрған хандық – «Қазақ хандығы» деген атауға ие болды. Белгілі шығыс тарихшысы Фадлаллах ибн Рузбихан Исфахани деген ғалымның жазғанына сілтеме жасайық: « Шыңғыс хан иеліктеріндегі елдердің ішіндегі ең даңқты үш тайпа өзбек қатарына жатады. Бүгінгі күні олардың бірі шибанидтер және біздің хан иеміз бірнеше аталарынан бері олардың әміршісі. Екінші тайпа- қазақтар, олардың батырлық даңқы мен күші әлемге белгілі, ал үшінші тайпа -маңғыттар , олардан астархан патшалары шығады. Өзбектің бір шеті мұхитпен астасады, екінші шеті Түркістанмен, үшінші шеті Дербентпен, төртінші Хорезммен, ал бесінші Астарбадпен шектеседі. Бұл аталған жерлердің арасы өзбек көшпелілерінің жазғы және қысқы жайылымдары. Осы айтылған үш тайпаның хандары бір бірімен қырқысып жүреді және өз ара шапқыншылығы көп». Бірнеше ғасыр Еуразия құрлығын меңгеріп, теңгеріп тұрған Алтын Орда империясы дағдарысқа түскен уақытта бір орталыққа біріккен мемлекеттің орнында өз халықтық жиындарының билігімен жүретін жауынгер топтар қалды. Империяның ыдырауы оның қызметін жасап, жауға ұстаған жасағы болған көшпелі жауынгер тайпаларға ауыр әсер етті. Осылайшы ноғайлы аталған көшпелі жауынгер тайпалардың суперэтникалық бірлестігі құрамынан «қазақ» топтары шыға бастады.

Бірақ қандай да болсын тарихы терең ұғымның кемшілігі де болмақ, ол оның нақтылықтан айрылып, жалпыланып кетуі. Бұл кезеңде Алаш ұранымен мемлекет құруға негізгі кедергі осы ұғым аясындағы «алты сан алаш» сияқты аморфты түсініктер болғанға ұқсайды. Ал аморфты идея ешқашан да мемлекетке нақты қызмет жасай алмайды. Халықтың көпшілік бөлігінің диттеген жерінен шығуы үшін ол түсінікті және анық болуы керек. Оның үстіне ұлттық идеяның жүйе құратын қасиеті болуы тиіс және ол жүйе өміршең болуы үшін идея халықты шыққан тегіне, әлеуметтік жағдайына қарамастан бір тудың астына жинауға тиісті. Біздің дәстүрлі шежіреде де, қазіргі зерттеулерде де мемлекетті бір-екі адамның ұйғарымымен құрыла қалғандай қылып көрсетеді.

Қазақ идеясының мемлекетке айналу процесінің оңай болмағаны Әбілқайыр тұсындағы тоқсан екі баулы өзбек конфедерациялық құрылымының тұрақты саяси күшке айнала алмай өзбек- қазақ болып ыдырап кету тарихынан да аңғаруға болады.

Шоқан тоқсан екі баулы өзбек қауымы туралы айта келіп олардың шығу тегі туралы аңыздың анайылығы сондай, ол аңыз күндердің күнінде қағаз бетінде жарияланады дегенге күмән келтіремін дейді. Расында да бұл аңызды баяндауға біздің де батылымыз жете қоймас. Шайхы Бұрқы диуананың дуасымен бір кісіден тоқсан екі ұл туғаны қазақтың «Тоқсан екі қатынға бір күн жатып, Ақ көбік судай тасып, шапшып атып» деп басталатын жырында баяндалады. Әрине, бұл аңыздың мазмұны анайы болғанымен осыған жақын әңгімелер жалпы көне түркі халықтарының бірсыпырасында бар. Тым әріге бармай -ақ көрші қырғыз елінің қызыл иттен тараған әңгімесі шежірелерде әлі де айтылады. Тоқсан екі баулы өзбектің бір диуанының күдіретімен тарағаны туралы аңызды олардың өзі ойлап тапты ма, жоқ бұл аңыз оларға қыпшақтан қалған генеалогиялық мұра ма ? Біздің ойымызша бұл аңыз моңғол жаулап алуына дейін - ақ қыпшақ ішінде кең тараған әңгіме. Тоқсан екі баулы ұғымы ең алдымен көне қыпшаққа тән, олардың өз заманында бір тұтас мемлекет құра алмағаны да осы аңыздан көрініп тұрады. Бұл аңыз мемлекет құруға қолайлы идея қызметін атқара алмайтыны кез келген қоғамтанушы ғалымға белгілі болуы керек. Ұлы даланы мекендеген тоқсан екі тайпаның барлығын бір тұрғыға қою мүмкін емес, сол себепті аңызды жасаушылар амал жоқтықтан адам сенбейтін қияли сюжет жасауға мәжбүр болған. Тоқсан екі баулы өзбек (қыпшақ) әңгімесі бүгінгі күні Қазақстанды мекендеген жүз отыздан астам этнос өкіліне арнап ортақ идея жасаймыз деген сәтте есте болуы керек. Тоқсан екі баулы қыпшақ(өзбек)қауымының мемлекет құрауға ұмтылған қадамына да тұсау болған олардың барлығын тең атаның ұлы есепті, тұрғылас қылып көрсету. Олар саны бірнеше есе көп болса да, Ұлы даланы жалпағынан басып иемденіп жатса да моңғолдан жеңілді. Енді моңғолдардың қуаты азайып, биліктен аяғы тайған уақытта тағы да бір мүмкіндік болып еді, оны да пайдалана алмады.

Ұлттық идея өміршең болу үшін оның ішінде сатыланған, бір орталыққа бағынатын жүйе болуы керек және ол жүйе өте сенімді жасалғаны дұрыс.

Енді Қазақ хандығына да келдік. Шәкәрім қажы Қазақ хандығының өмірге келуін Әбілқайыр ханның қарамағындағы елдің екі үлкен басшысы Ақжол би мен Қобыланды батыр арасындағы егеспен түсіндіреді. Бұл аңызды тікелей дерек есебінде қабылдауға болмайды, себебі Дайыр қожа да, Қобыланды да көне түркі дәуірінің қаһармандары. Аңыз бір ғана деректі нақты нұсқайды, ол Әбілқайыр маңындағы қыпшақ және арғын қауымдастықтарының өз ара наразылығы мен қарама-қайшылықтары. Екінші дерек осы наразылықты Орда Ежен тұқымы, Ақ Орданың билеуші әулетінің өкілдері Керей мен Жәнібек ханның пайдалануы. Олар бірнеше ондаған жылдар аңдысып ақыры

аталарының қарамағында болған елді Шайбан әулетінің өкілдерінен қайта тартып алды. Осымен мемлекет құрыла қалды ма ? Жоқ, мемлекет құру үшін тоқсан екі баулы өзбектен бөлек жаңа идея керек болды. Алтын Орда империясының ыдырауы себепті ұлы далада ондаған, жүздеген тайпалар мен рулар мидай сапырылысып жүрді. Шоқан осы жағдайды «великое брожение» дейді. Осындай бұлғақта жүрген, шыққан тегі, тарихы бөлек, тіпті кейде діні мен тілі де сәйкеспеген елдің басын қосатын берік жүйені ХУ ғасырдың ортасында Қазақ хандығын жасақтаған уақытта ұлы дала кемеңгерлері Алаш идеясының төңірегінде құрды. Алаша ханның соңына ерген үш жігіттен тарады деген лақап бойынша даланың жауынгер тайпалары мен руларының көпшілігі үш тағанды генеалогиялық пирамиданың ішіне енді.

Ең алдымен Керей және Жәнібек хандар тұсында Бетпақтың қыратында Таңбалы Тас деген жерде жиналып таңба бөлісіп, өз ара қарым қатынастарын анықтап, бір атаның баласы болуға келіскен жауынгер тайпалар, Қасым хан тұсында тақты Сарайшықтан қазақ жерінің ортасы Ұлытауға көшіріп сол жерде Алаша ханға арнап зәулім мавзолей көтерді. Бұл расында да мавзолей тәртібімен салынған құрылыс, оны күмбезді көрген адамның бәрі мойындайды деп сенеміз. Алаша хан мавзолейі елдің бас көтерер азаматтарының, билері мен батырларының, төрелері мен қожаларының бас қосып қаз жиынын өткізетін қасиетті орыны.

Қазақ идеясы ең алдымен ұлттық идея. Себебі «қазақ» термині әуел бастан тек этносты ғана емес, мемлекеттің негізгі халқына қатысты қолданылады. Қазақ идеясы мыңдаған жылдар бойы Еуразия көшпелі түркі- моңғол елдеріне қызмет жасаған Алаш идеясынан көрі нақтырақ. Ол империя құлаған уақытта соның қирандыларының арасынан жаңа шығып келе жатқан бір қауым жас елге арналып жасалған жүйе. Ол қоғамдық жағынан қарасақ әкімшілік -саяси және этникалық құрылымдарға негіз бола алады, ал жеке тұлғаға әсері тұрғысынан келсек елдің жас азаматтарын ерлікке, мәрттікке, серілікке (рыцарлыққа) тәрбиелейтін ұғым.

Ерлік дәуірінің басты идеологы Бұқар жыраудың Бөгенбай өлімін Абылайға естірте айтқан толғауында «қазақтың қамал қорғаны», «қазақ деген халқынан, батыр шыққан даңқынан», «қазақтың абырой ары үшін, сарып қылған бар күшін» деп айтулы ерді жоқтауы Қазақ идеясының ең биікке шыққан нұсқасы. Қазақ идеясының қуатымен ХІХ ғасырдың ортасында қазақ азаматтары Кене ханның соңынан еріп мемлекетті қайта жаңғыртамыз деп күресті. Бұл рухты В.В.Радлов ХІХ ғасырдың 70 жылдары: «Особенно возвышает их чувство собственного достоинства и воинственный, я бы даже сказал рыцарский дух, до сих пор присущий всем казахским племенам» деп сипаттайды.

Қазақ идеясы соңғы жүз елу жылда бірнеше метаморфозаны бастан өткерді. ХІХ ғасырдың екінші жартысында отарлық бағыныштылыққа түскен қазақ рухы жаңа құндылықтарды іздеді, өкінішке орай ол құндылықтардың барлығы қазақ идеясынан табыла бермейтін. Абайдың қазақты сынауын да осы тұрғыда түсіну керек, соған қарамастан ХХ ғасырдың басындағы қазақ кемеңгерлері қайтадан «Қазақ» газеті арқылы Қазақ идеясына жүгінеді, бұл тенденция Жұбан Молдағалиевтің «Мен қазақпын» деп кеңестік отарлық жүйенің өктемдігіне берілмей еңсесін көтерген поэзиясына дейін жалғасып келді.

Қазіргі күні Қазақстанда мемлекеттілікті бұдан әрі нығайту және этнос аралық интеграция процесін күшейту үшін жаңа идеология қажет екені күннен күнге айқындала түсуде. Қазақстанды қоныстанған, осы жерден бала-шағасына напақа тауып отырған, болашақта қазақпен бір боламыз деген этникалық топтардың бәрі «Қазақ» идеясының маңына топтануы керек. «Қазақ» этностарды жікке бөлетін идея емес, керісінше азаматтық қоғамның өмір салттарын дәріптеуге, еркін азаматтарды қалыптастыруға мүмкіндік беретін идеологиялық ірге тас. Қазақ идеясында топтық және тұлғалық құндылықтардың болуы халықтың ішкі қарым-қатынастарын реттеуге, керек болса сырттан болған өзгерістерге бейімдеуге қажетті алғы шарт. Кезінде Ресейдің өзінде «казак» атану үлкен мәртебе болды, ол «мемлекет қорғаушысы» деп марапатталды, санақтарда жеке халық ретінде жүрді. Ендеше неге бүгінгі күні Қазақстанды мекендеген әр түрлі этнос өкілдері «Қазақ» болуға намыстанады ? Себебі біз әлі де Совет одағы кезеңінде қалыптасқан құндылықтармен өмір сүріп келеміз. «Қазақ» ұраны құлдық комплекстен, қазақты төменшіктеуге үйреткен қамыттан құтылуға, яғни нақты деколонизация процесін іске асыруға мүмкіндік береді.

Қазір біздің алдымызда екі жол бар, оның бірі «шықпа жаным шықпа» деп Қазақстанды мекендеген этникалық топтардың бәрін «Қазақстан халқы Ассамблеясы» арқылы басқару, этносаралық жіктер мен проблемаларлы ұстап отыру. Екінші жол- біртұтас мемлекеттік сәйкестікті (идентификация) қамтамасыз ететін, бүкіл халықты бір тілде сөйлеуді, бір құндылықтарға бағынуды талап ететін

«Қазақ» идеясы арқылы басқару. Бірінші жол қазіргі полиэтностық жағдайды бекітіп, біздің бұдан әрі дамуымызға тұсау болады және түбінде ішкі проблемаларды күшейтіп, этностар арасындағы жарылысты дайындайды, екінші жол әуелі халықтың барлығы толық қабылдамағанмен де түбінде Қазақстан халқын мәңгілік болашаққа бастайды. «Мәңгілік ел» үлкен рухани потенциалы бар идея, ал оның алтын өзегі «Қазақ» ұғымы. Болашақты рухы күшті, мықты идеялары бар елдер ғана жасайды.

Ауанасова А.М., Нурпеисов Е.К.

ОБЩЕНАЦИОНАЛЬНЫЕ СИМВОЛЫ КАЗАХСТАНА В РЕАЛИЗАЦИИ ИДЕИ «МӘҢГІЛІК ЕЛ»

Некоторые предметы материального мира, а также явления духовной культуры, которые ассоциируются в общественном сознании с историей, современностью и будущим тех или иных народов, стран и государств становятся их олицетворением, символами, делающими их узнаваемыми.

Так, например, монумент «Байтерек» в Астане – символ возрождения независимого Казахстана. Яблоки сорта «Апорт» - символ г. Алматы. Состязание акынов – певцов-импровизаторов – символ устного творчества только казахов.

Таких примеров можно перечислять бесконечно долго, если иметь ввиду символы в историческом контексте.

В казахской степи возвышаются горы Улытау. По географическим параметрам – это центр Казахстана. Но это не рядовой природный объект. По народным приданиям горы Улытау содержат в себе более глубокий, сакральный смысл. На горе возвышается мавзолей Алаша-хана, ставшего мифологическим символом единого истока казахских жузов. Согласно легенде у могущественного хана родился Алаша (пегий), ставший в последствии единым ханом трех жузов. И на вершине этой горы он был ритуально поднят на белой кошке в знак избрания ханом. С тех пор Улытау стала сакральным местом восхождения на ханский престол. Кроме того, по легенде Улытау приняла и стережет покой великих правителей степи – Тохтамыш-хана, Едиге батыра, эмира Тимура.

Посещение священного для всех казахстанцев Улытау дало Н.А. Назарбаеву пищу для размышлений. Первое о чем подумал Н.А. Назарбаев, не как Президент страны, а как аксакал, накопивший богатый жизненный опыт, молодежь обязательно должна знать свою историю. Иначе народ будет как сирота, без отца и матери. А Улытау – это как вечная книга, страницы которой писали наши предки на камне и скалах еще в бронзовом веке. Тюрки и кыпчаки строили государственность, казахи, как достойные потомки грозных, уникальных кочевых цивилизаций, продолжили историю предков. Улытау – свидетель борьбы казахских жузов за свою землю. Здесь батыры получали духовную силу и бата - благословение и под девятибунчужным знаменем казахского хана Хак-Назара отстаивала каждую пядь земли, жертвуя в этой борьбе своими лучшими сыновьями. Отсюда в 1730 году казахское ополчение трех жузов выступило и разгромило джунгарское войско, и с тех пор это место называется «Калмак кырылган».

Оказывая дань уважения Улытау, сыгравшему важную роль в истории народа и сохранении государственности, Н.А. Назарбаев, подбирая место для будущей столицы, специально приезжал в Улытау, но, исходя с позиций экономики, пришел к выводу, что без должной инфраструктуры строительство новой столицы потребовало бы больших средств. Однако как священная земля казахов - этот край всегда останется духовной столицей. Здесь будет центр туризма, сюда будут приезжать люди, дабы поклониться памяти великих предков [1].

Древняя символика казахов сохранилась в тотемах, тамгах, орнаменте, украшениях. Некоторые из них сохранились до сегодняшних дней и символизируют общекзахстанские ценности. Так, например, орнамент «кошкар муйыз» (рог архара), нанесенный на многочисленные изделия, начиная от предметов домашнего обихода до продукции высокотехнологического производства, безошибочно указывает на страну их производства – Казахстан.

Уникальные инструменты духовного творчества - кобыз и домбра, сопровождавшие кочевника в течение всей его жизни на протяжении столетий, стали символами народа, приверженного к музыкальному отражению происходивших процессов. Незатейливые по конструкции, простые в обращении они с древности звучали в каждой семье кочевника, сопровождая музыкой и счастливые